

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 119/04-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránaya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť PhDr. J. B., t. č. bez trvalého pobytu, a Ing. J. B., t. č. bez trvalého pobytu, zastúpených advokátkou Mgr. Z. D., B., ktorou namietali porušenie svojho práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 186/97, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo PhDr. J. B. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 19 C 186/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Právo Ing. J. B. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6

ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 19 C 186/97 porušené bolo.

3. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje vo veci sp. zn. 19 C 186/97 konať bez zbytočných prietahov.

4. PhDr. J. B. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Ing. J. B. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Okresný súd Bratislava II je povinný nahradiť PhDr. J. B. a Ing. J. B. trovy právneho zastúpenia vo výške 15 053 Sk (slovom pätnásťtisícpäťdesiattri slovenských korún) na účet právnej zástupkyne Mgr. Z. D. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

7. Sťažnosti PhDr. J. B. a Ing. J. B. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. marca 2004 doručená sťažnosť PhDr. J. B., t. č. bez trvalého pobytu, a Ing. J. B., t. č. bez trvalého pobytu (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“, „sťažovateľ v 2. rade“ alebo „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným súdom Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 186/97.

Ústavný súd uznesením zo 7. apríla 2004 č. k. III. ÚS 119/04-20 prijal sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uvádzajú, že okresnému súdu doručili 25. júna 1997 žalobu vo veci vyslovenia neplatnosti kúpnej zmluvy zo 17. apríla 1997 uzavretej medzi sťažovateľmi a odporcom R. M. (ďalej len „odporca v 1. rade“). Sťažovatelia sa žalobou domáhajú nápravy stavu, keď na základe podľa ich tvrdenia absolútne neplatnej kúpnej zmluvy došlo k vystaňovaniu z bytu v ich vlastníctve. Výzva na zaplatenie súdneho poplatku bola sudcom okresného súdu Mgr. R. P. vyhotovená 27. apríla 1998, t. j. 10 mesiacov po podaní žaloby, pričom uvedená výzva bola doručená právnej zástupkyňi sťažovateľa v 2. rade JUDr. M. P. 11. februára 1999.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v 2. rade doručila okresnému súdu 3. júna 1999 tri podania – zmenu žalobného návrhu, návrh na zabezpečenie dôkazu a návrh na nariadenie predbežného opatrenia. Sudca okresného súdu vyzval 11. augusta 1999 právnu zástupkyňu na odstránenie nedostatkov v dvoch z vyššie uvedených podaní z dôvodu, že z nich nevyplýval súhlas sťažovateľa v 1. rade. Sudca okresného súdu vyzval opätovne právnu zástupkyňu 24. februára 2000 na odstránenie nedostatkov podaní, ako aj na opravu a úpravu pôvodnej žaloby z 25. júna 1997 s upozornením, že v prípade neodstránenia väd konanie zastaví.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v 2. rade vyzvala 25. marca 2000 okresný súd na podrobné určenie vady, ktorú mal obsahovať pôvodný žalobný návrh z 25. júna 1997, pretože podľa ustanovenia § 43 Občianskeho súdneho poriadku súd v uznesení uvedie, ako treba opravu alebo doplnenie vykonať, čo sudca okresného súdu neuskutočnil. Zároveň právna zástupkyňa požiadala okresný súd o ustanovenie opatrovníka pre sťažovateľa v 1. rade, pretože sa nepretržite nezdržoval v mieste trvalého pobytu a jeho pobyt nebol známy. Okresný súd konanie neprerušil ani neurčil opatrovníka.

Sťažovateľ v 2. rade 23. mája 2000 splnomocnil na zastupovanie v konaní pred okresným súdom advokáta JUDr. J. H. a odvolal splnomocnenie udelené JUDr. M. P. Právny zástupca sťažovateľa v 2. rade sa 7. júna 2000 obrátil na okresný súd so žiadosťou o vyrozumienie o stave konania sp. zn. 19 C 186/97, v ktorej bola uvedená zároveň aj sťažnosť na postup sudcu v predmetnom konaní. Sudca okresného súdu 24. júla 2000 ustanovil JUDr. J. H. za opatrovníka sťažovateľovi v 1. rade a rozhodol vo veci návrhu na nariadenie predbežného opatrenia. Právny zástupca sťažovateľov písomne požiadal sudcu okresného súdu 20. októbra 2000 o stretnutie vzhľadom na naliehavý právny záujem účastníkov konania.

Právna zástupkyňa sťažovateľov doručila 29. novembra 2000 sťažnosť na prietahy v konaní okresného súdu Krajskému súdu v Bratislave, pretože okresný súd neodpovedal na sťažnosť na prietahy v konaní doručenú okresnému súdu 7. júna 2000, a zároveň podala sťažnosť na sudcu okresného súdu, ktorý na žiadosť o osobné stretnutie neodpovedal. Osobné stretnutie sudcu okresného súdu a právnej zástupkyne sťažovateľov sa uskutočnilo 16. januára 2001. Krajský súd na sťažnosť z 29. novembra 2000 neodpovedal, preto právna zástupkyňa sťažovateľov 19. apríla 2001 opätovne podala žiadosť o prešetrenie sťažnosti na prietahy z 29. novembra 2000. Predsedníčka krajského súdu a predseda okresného súdu v odpovedi zo 17. apríla 2001 potvrdili prietahy v konaní.

Sudca okresného súdu stanovil termín prvého pojednávania na 29. máj 2001. Na pojednávaní boli vypočutí sťažovateľ v 2. rade a žalovaní. Pojednávanie bolo odročené na

neurčito. Sudca okresného súdu požiadal o súčinnosť katastrálny odbor Okresného úradu Bratislava II a psychiatricku sťažovateľa v 2. rade.

Na pojednávaní 5. marca 2002 sa nezúčastnil sťažovateľ v 1. rade z dôvodu ochorenia. Na pojednávaní 2. apríla 2002 sa uskutočnil výsluch sťažovateľa v 1. rade, sťažovateľ v 2. rade bol neprítomný z dôvodu hospitalizácie. Právna zástupkyňa sťažovateľov navrhla vykonanie dôkazu uskutočnením výsluchu psychiatricky sťažovateľa v 2. rade v záujme urýchlenia konania vo veci a zároveň navrhla zabezpečenie jej účasti na ďalšom pojednávaní. Termín pojednávania stanovený na 2. máj 2002 bol zrušený.

Pojednávanie 4. júna 2002 bolo odročené z dôvodu neprítomnosti psychiatricky sťažovateľa v 2. rade, u ktorej sa vyskytli náhle zdravotné problémy. Termín pojednávania stanovený na 25. jún 2002 žiadala právna zástupkyňa sťažovateľov odročiť z dôvodu rehabilitačného pobytu psychiatricky sťažovateľa v 2. rade. Pojednávanie stanovené na 22. október 2002 a 3. december 2002 boli odročené na neurčito z dôvodu nedostavenia sa psychiatricky sťažovateľa v 2. rade s tým, že súd bude zisťovať miesto jej pobytu a bude písomne vyzvaná na vyjadrenie.

Na pojednávaní 10. apríla 2003 právna zástupkyňa sťažovateľov zdôraznila, že netrvá na výpovedi psychiatricky sťažovateľa v 2. rade, pretože absolútna neplatnosť právneho úkonu bola preukázaná aj s poukázaním na písomné vyjadrenie uvedenej psychiatricky, ktoré bolo k spisu priložené na začiatku konania. Okresný súd nariadil znalecké dokazovanie vo veci zdravotného stavu sťažovateľov a pojednávanie odročil na neurčito.

Právna zástupkyňa sťažovateľov podala opätovne sťažnosť na prietahy v konaní 28. mája 2003 z dôvodu neustanovenia znalca. Poverená zástupkyňa predsedníčky okresného súdu v odpovedi z 13. augusta 2003 uviedla, že opätovne zistila subjektívne prietahy v konaní sudcu okresného súdu. Uznesením okresného súdu č. k. 19 C 186/97-103 z 25. septembra 2003 sudca okresného súdu ustanovil znalca z odboru zdravotníctvo a farmácia s tým, že znalecký posudok má byť vypracovaný do 30 dní od ustanovenia

znalca. Súdny spis sa nachádza od 10. novembra 2003 u znalca, pričom z uvedeného dôvodu nie je možné do spisu nahliadnuť. Právna zástupkyňa sťažovateľov podala 24. februára 2004 sťažnosť Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky na postup sudcu okresného súdu a požiadala o vykonanie previerky.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti sťažovatelia vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiadajú, aby ústavný súd vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní okresného súdu sp. zn. 19 C 186/97 a prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez prietáhov. Zároveň sťažovatelia žiadajú primerané finančné zadostučinenie každý v sume 120 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia.

Predsedička okresného súdu sa na výzvy ústavného súdu z 5. mája 2004 a 24. mája 2004 vyjadrila k sťažnosti stanoviskami doručenými ústavnému súdu 21. mája 2004 a 28. júla 2004. Vo vyjadrení doručenom 21. mája 2004 uviedla prehľad úkonov zákonného sudcu v predmetnej veci a poznamenala, že vo veci sa priebežne koná a dosiaľ nevznikli prietahy v konaní.

Vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 28. júla 2004 predsedníčka okresného súdu konštatuje, že sťažnosť vo svojom základe považuje za dôvodnú, pretože zo spisu je zrejmé, že v určitých časových obdobiach dochádzalo k prietahom. Tieto prietahy však nepovažuje za zbytočné, pretože vyplynuli zo skutkovej zložitosti prejednávanej veci, ale aj nadmernej zaťažnosti zákonného sudcu.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľov, stanoviska predsedníčky okresného súdu a najmä podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 186/97 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Okresnému súdu bol 26. júna 1997 doručený návrh sťažovateľov na zrušenie kúpnej zmluvy týkajúcej sa predaja nehnuteľnosti proti odporcovi v 1. rade s prílohami. Okresnému súdu bolo 16. septembra 1997 doručené doplňujúce vyjadrenie sťažovateľa v 1. rade.

Okresný súd vyzval 21. novembra 1997 sťažovateľa v 1. rade na úhradu súdneho poplatku v sume 22 000 Sk v lehote 15 dní od doručenia uznesenia. Sťažovateľ v 1. rade na rubovej strane tlačiva podal odvolanie z 10. decembra 1997 proti predmetnému uzneseniu z dôvodu, že je invalidným dôchodcom a podľa jeho názoru bol spáchaný trestný čin vlámania do bytu a odcudzenia majetku z bytu.

Okresný súd vyzval 27. apríla 1998 sťažovateľa v 2. rade na úhradu súdneho poplatku v sume 500 Sk v lehote 15 dní od doručenia uznesenia. Opakované výzvy okresného súdu na uhradenie súdnych poplatkov boli súdu vrátené 26. mája 1998 (doručenie sťažovateľovi v 1. rade – nevykázané) a 3. júna 1998 (doručenie sťažovateľovi v 2. rade – nevykázané).

V spise sa na strane 9 nachádza fotokópia splnomocnenia udeleného sťažovateľom v 2. rade 29. septembra 1998 JUDr. M. P., ktorá bola splnomocnená na vykonanie všetkých právnych úkonov súvisiacich s predmetnou vecou. Pokyn okresného súdu na zaslanie výzvy na úhradu súdneho poplatku právnej zástupkyňi sťažovateľa v 2. rade bol vydaný 20. januára 1999. Úhrada súdneho poplatku právnu zástupkyňou sťažovateľa v 2. rade bola okresnému súdu doručená 26. februára 1999.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v 2. rade doručila 3. júna 1999 okresnému súdu návrh na zmenu žalobného návrhu, návrh na nariadenie predbežného opatrenia a návrh na zabezpečenie dôkazu. Okresný súd v prípise z 9. augusta 1999 vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa v 2. rade na odstránenie nedostatkov predmetných podaní. Výzva bola právnej zástupkyňi doručená 16. augusta 1999. Okresný súd opätovne vyzval právnu zástupkyňu na odstránenie nedostatkov urgenciou z 24. februára 2000. Právna zástupkyňa sťažovateľa v 2. rade doručila svoje vyjadrenie okresnému súdu 30. marca 2000.

Okresnému súdu bola 7. júna 2000 doručená žiadosť právneho zástupcu sťažovateľa v 2. rade o vyrozumienie o stave konania a prešetrenie postupu v konaní sp. zn. 19 C 186/97 v zmysle § 17 a nasl. zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“).

Uznesením okresného súdu z 11. júla 2000 sp. zn. 19 C 186/97 ustanovil okresný súd sťažovateľovi v 1. rade opatrovníka v zmysle ustanovenia § 29 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Uznesením okresného súdu z 11. júla 2000 č. k. 19 C 186/97-31 bolo konanie o vydanie predbežného opatrenia zastavené.

Okresný súd požiadal prípisom z 13. júla 2000 Okresný súd Bratislava V o uvedenie dátumu úmrtia odporcu v 1. rade a okruhu jeho dedičov. Okresnému súdu bolo 31. júla 2000 doručené vyjadrenie, v ktorom predmetný súd uviedol požadované údaje. Listom doručeným okresnému súdu 20. októbra 2000 požiadal právny zástupca sťažovateľa v 2. rade o osobné stretnutie so zákonným sudcom. Termín stretnutia bol určený na 16. január 2001 a poverená zástupkyňa právneho zástupcu sťažovateľa v 2. rade uviedla, že navrhne rozšírenie účastníkov konania na strane žalovaných.

Okresnému súdu bol 19. januára 2001 doručený návrh právneho zástupcu sťažovateľa v 2. rade na rozšírenie účastníkov konania na strane odporcu, pretože predmetná nehnuteľnosť bola na základe kúpnej zmluvy z 24. novembra 1997 prevedená na Ing. L. M. (ďalej len „odporkyňa v 2. rade“).

Zákonný sudca bol upozornením predsedu okresného súdu z 29. marca 2001 sp. zn. Spr. 2081/00 vyzvaný, aby v posudzovanom konaní nedochádzalo k priedňahom, ktoré boli zistené na základe sťažnosti právneho zástupcu sťažovateľa v 2. rade. Podľa úradného záznamu zo 4. apríla 2001 vypracovaného zákonným sudcom sa predmetný spis nachádzal u predsedu okresného súdu v období od 16. januára 2001 do 29. marca 2001.

Uznesením z 24. apríla 2001 č. k. 19 C 186/97-35 okresný súd pripustil prístupenie ďalšieho účastníka konania na strane odporcu, a to odporkyne v 2. rade. Podľa úradného záznamu bez uvedenia dátumu (strana 35a spisu) sa dostavil na okresný súd sťažovateľ v 2. rade, aby uviedol svoju novú adresu a adresu právnej zástupkyne.

Okresný súd stanovil 25. apríla 2001 termín pojednávania na 29. máj 2001. Na pojednávaní vypovedali sťažovateľ v 2. rade, zákonná zástupkyňa odporcu v 1. rade, odporkyňa v 2. rade a právni zástupcovia sťažovateľa v 2. rade a odporkyne v 2. rade. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že v rámci ďalšieho dokazovania okresný súd požiada o súčinnosť Okresný úrad Bratislava II – katastrálny odbor (ďalej len „okresný úrad“), Obvodné oddelenie Policajného zboru Podunajské Biskupice (ďalej len „obvodné oddelenie“) a psychiatričku MUDr. V. O.

Okresný súd vydal 28. augusta 2001 pokyny smerujúce k zabezpečeniu dôkazov – na zaslanie výziev na vyjadrenie okresnému úradu, obvodnému oddeleniu a psychiatričke sťažovateľa v 2. rade ako svedkyňi. Požadované vyjadrenia boli doručené od okresného úradu a obvodného oddelenia, ale okresný súd urgovoal prípisom z 15. novembra 2001 zaslanie vyjadrenia od psychiatričky MUDr. V. O.

Okresný súd stanovil 17. januára 2002 termín pojednávania na 5. marec 2002 a vyzval Katastrálny úrad v Bratislave na poskytnutie údajov týkajúcich sa posudzovaného konania. Pojednávanie 5. marca 2002 bolo odročené na 2. apríl 2002, pretože sa nedostavili sťažovatelia – neúčast' sťažovateľa v 1. rade z dôvodu ochorenia bola ospravedlnená právnu zástupkyňou na pojednávaní.

Na pojednávaní 2. apríla 2002 sa zúčastnili všetci účastníci konania s právnymi zástupcami a zákonná zástupkyňa odporcu v 1. rade okrem sťažovateľa v 1. rade, ktorý svoju neúčast' ospravedlnil listom z 28. marca 2002. Na pojednávaní boli vypočuté zúčastnené osoby a bolo odročené na 2. máj 2002 kvôli neúčasti svedkyne MUDr. V. O., ktorú mala zabezpečiť právna zástupkyňa sťažovateľov. Podľa úradného záznamu na strane

80 spisu bol termín pojednávania určený na 2. mája 2002 zrušený z dôvodu školenia zákonného sudcu v Banskej Bystrici.

Okresný súd stanovil 10. mája 2002 termín pojednávania na 4. jún 2002. Na pojednávanie sa nedostavila predvolaná svedkyňa - psychiatricka, ktorej neprítomnosť právna zástupkyňa sťažovateľov ospravedlnila „z náhlych zdravotných dôvodov“. Pojednávanie bolo odročené na 25. jún 2002. Uznesením okresného súdu z 20. júna 2002 č. k. 19 C 186/97-83 bolo pripustené rozšírenie žalobného petitu o výrok, že sťažovatelia sú vlastníkami spornej nehnuteľnosti.

Kancelária právnej zástupkyne sťažovateľov doručila 20. júna 2002 okresnému súdu faxové podanie so žiadosťou o odročenie pojednávania stanoveného na 25. jún 2002 z dôvodu hospitalizácie predvolanej psychiatricky – svedkyne s tým, že najbližší možný termín výpovede svedkyne právna zástupkyňa bezodkladne oznámi okresnému súdu.

Kancelária právnej zástupkyne sťažovateľov doručila 9. júla 2002 okresnému súdu faxové podanie s oznámením, že predvolaná psychiatricka – svedkyňa ukončila pobyt v nemocnici a môže vypovedať pred súdom. Okresný súd stanovil 12. septembra 2002 termín pojednávania na 22. október 2002. Pojednávanie 22. októbra 2002 bolo odročené na 3. december 2002, pretože sa nedostavila predvolaná psychiatricka – svedkyňa.

Okresnému súdu bol 28. októbra 2002 doručený návrh právnej zástupkyne sťažovateľov na spôsob vykonania dôkazu – aby sa predvolaná svedkyňa v záujme rýchlosti a hospodárnosti konania vyjadrila písomne o skutočnostiach dôležitých pre posudzované konanie. Pojednávanie 3. decembra 2002 bolo odročené na neurčito z dôvodu neprítomnosti svedkyne s tým, že prostredníctvom zamestnávateľa bude zisťovaný jej pobyt a bude požiadaná o písomné vyjadrenie.

Okresný súd prípisom z 31. januára 2003 požiadal zamestnávateľa svedkyne, aby mu obratom oznámil adresu jej bydliska. Odpoveď v tom čase už bývalého zamestnávateľa bola okresnému súdu doručená 26. februára 2003. Okresný súd stanovil 3. marca 2003 termín

pojednávania na 10. apríl 2003. Na pojednávaní 10. apríla 2003 boli prítomní všetci účastníci konania a ich právni zástupcovia, neprítomnosť svedkyne bola telefonicky ospravedlnená – neúčast' z dôvodu hospitalizácie. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že vo veci bude nariadené znalecké dokazovanie.

Právna zástupkyňa sťažovateľov požiadala listom doručeným okresnému súdu 21. júla 2003 o vyhotovenie kópie návrhu na vklad z 21. apríla 1997, ktorý mal byť súčasťou vyšetrovacieho spisu sp. zn. ORP-674/97-Šu. Právna zástupkyňa uvedenú kópiu prevzala podľa úradného záznamu zo 6. augusta 2003 v tento deň.

Okresný súd uznesením z 25. septembra 2003 č. k. 19 C 186/97-103 ustanovil znalca z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvia psychiatria, aby „... *podal v lehote 30 dní znalecký posudok*“. Podľa doručky okresného súdu je doručenie uvedeného uznesenia znalcovi vykázané 2. októbra 2003. V spise sa na strane 105 nachádza odpoveď poverenej predsedníčky okresného súdu z 15. marca 2004 Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, v ktorej je uvedené, že spis sa nachádza od 10. novembra 2003 u znalca, a preto nemôže zaslať chronológiu úkonov v posudzovanej veci.

Okresný súd prípisom z 22. marca 2004 požiadal súdneho znalca o zaslanie spisu obratom z dôvodu sťažnosti právnej zástupkyne sťažovateľov a zároveň uvedenie dôvodov, ktoré bránia vypracovaniu znaleckého posudku v tejto veci. V spise sa na strane 107 nachádza vyjadrenie znalca z 2. apríla 2004 bez dátumu jeho doručenia okresnému súdu, v ktorom uviedol, že dôvody, ktoré bránia vypracovaniu znaleckého posudku, spočívajú v nedostatku zdravotnej dokumentácie týkajúcej sa posudzovaného obdobia. Pokiaľ by bola dokumentácia znalcovi k dispozícii, znalecký posudok by bol vypracovaný v priebehu štyroch až piatich týždňov.

Okresný súd vydal 13. apríla 2004 pokyn na opätovné zaslanie predmetného spisu znalcovi. Doručenie uvedeného spisu nie je vykázané. Okresný súd prípisom zo 17. júna 2004 požiadal o zaslanie znaleckého posudku v tejto veci alebo odôvodnenie poskytnutia

ďalšej lehoty na jeho vypracovanie. Rovnaký prípis bol znalcovi zaslaný okresným súdom 20. júla 2004. Uvedeným úkonom spis končí.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v zmysle ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Len prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 26/95, I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99).

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 28/01).

Sťažovatelia využili právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, a podali sťažnosti na prietahy v zmysle zákona o štátnej správe súdov, a to 7. júna 2000, 29. novembra 2000 a 28. mája 2003.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd vzal do úvahy právny a skutkový stav veci. Predmetom konania je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Platná právna úprava vrátane judikátov v tejto oblasti nezaraďuje posudzované konanie k zložitým veciam, preto je možné považovať vec za štandardnú z hľadiska rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

Skutková stránka posudzovanej veci naopak patrí aj vzhľadom na protikladné stanoviská účastníkov konania k mimoriadne zložitým prípadom a práve tejto skutočnosti je potrebné pripísať na vrub celkovú dĺžku konania. Pre posúdenie skutkovej stránky bolo nevyhnutné zabezpečiť podrobné dokazovanie týkajúce sa psychického stavu sťažovateľov v rozhodnom období. Okresný súd sa v období od apríla 2001 do apríla 2003 snažil zabezpečiť prítomnosť svedkyne MUDr. V. O. na pojednávaniach, ktorej výpoveď ako ošetrojúcej lekárky mohla významným spôsobom prispieť ku objasneniu skutočností rozhodujúcich pre rozhodnutie v danej veci.

Po uplynutí uvedeného časového obdobia a nemožnosti zabezpečiť prítomnosť svedkyne aj vzhľadom na jej nepriaznivý zdravotný stav bolo potrebné zabezpečiť dokazovanie uvedených skutočností iným spôsobom – ustanovením súdneho znalca. Súdny znalec v tejto oblasti s prihliadnutím na nedostatok podkladov nemohol podľa tvrdenia z 2. apríla 2004 vypracovať znalecký posudok. Tieto objektívne okolnosti prispeli k predĺženiu konania, pričom je zrejmé, že bez kvalifikovaného posudku týkajúceho sa zdravotného stavu sťažovateľov v posudzovanom období nemôže okresný súd v danej veci spravodlivo rozhodnúť.

Ďalšou významnou objektívnou skutočnosťou vplývajúcou negatívne na priebeh konania je úmrtie pôvodného odporcu v 1. rade počas konania, ktorého výpoveď mohla tiež významnou mierou prispieť k objasneniu okolností, za ktorých bola zmluva o prevode nehnuteľnosti medzi sťažovateľmi a ním uzavretá.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovatelia ako účastníci konania nezabezpečili na účely komunikáciu s okresným súdom žiadnu kontaktnú adresu alebo osobu v období od 26. mája 1998 (vrátená nedoručená výzva sťažovateľovi v 1. rade), resp. od 3. júna 1998 (vrátená nedoručená výzva sťažovateľovi v 2. rade) do 29. septembra 1998, keď sťažovateľ v 2. rade splnomocnil JUDr. M. P. ako svoju právnu zástupkyňu pre predmetné konanie a táto skutočnosť bola okresnému súdu daná na vedomie. Poplatková povinnosť bola splnená 26. februára 1999, pričom predĺženie konania z uvedeného dôvodu nie je možné pripísať na ťarchu okresného súdu.

V tejto súvislosti ústavný súd posudzoval aj súčinnosť právnej zástupkyne sťažovateľa v 2. rade, ktorú okresný súd prípisom z 9. augusta 1999 vyzval na odstránenie nedostatkov podania v lehote pätnástich dní. Doručenie uvedeného prípisu je vykázané

16. augusta 1999. Okresný súd prípisom z 24. februára 2000 urgoval odpoveď na prípis z 9. augusta 1999. Doručenie urgencie je vykázané 10. marca 2000 a odpoveď právnej zástupkyne bola okresnému súdu doručená 30. marca 2000. Uvedenými okolnosťami prispeli sťažovatelia a právna zástupkyňa k predĺženiu konania, pričom predĺženie konania z uvedených dôvodov nie je možné pripísať na ťarchu okresného súdu.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu uvedených práv, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 3/00).

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyhodnotil postup okresného súdu v období od 21. novembra 1997 do 24. apríla 1998 (5 mesiacov) ako zbytočný prietah, pretože ak 21. novembra 1997 vyzval sťažovateľa v 1. rade na úhradu súdneho poplatku v sume 22 000 Sk, mohol zároveň vyzvať aj sťažovateľa v 2. rade na splnenie tejto povinnosti, a nie až 27. apríla 1998, čím sa konanie zbytočne predĺžilo.

Okresný súd bol nečinný aj v období od 31. júla 2000 do 24. apríla 2001 (8,5 mesiacov), pretože v danom období nebol v predmetnej veci vykonaný ani jeden úkon. Podľa úradného záznamu zákonného sudcu zo 4. apríla 2004 sa posudzovaný spis nachádzal u predsedu okresného súdu od 16. januára 2001 do 29. marca 2001. Ústavný súd však v tejto súvislosti uvádza, že pri posudzovaní, či došlo v určitej veci k zbytočným prietahom, nerozlišuje medzi prietahmi spôsobenými subjektívnymi a objektívnymi faktormi zo strany súdu, ale posudzuje správanie súdu ako celku.

Okresný súd bol nečinný aj v období od 10. apríla 2003 do 25. septembra 2003 (5,5 mesiacov). V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že okamžité ustanovenie súdneho znalca bolo obzvlášť žiaduce z dôvodu, že od apríla 2001 nebolo možné získať

kvalifikované hodnotenie psychického stavu sťažovateľov v období, v ktorom došlo k rozhodným skutočnostiam týkajúcim sa predmetu žaloby o neplatnosť kúpnopredajnej zmluvy.

Ústavný súd posúdil uvedené obdobia ako časové úseky, v ktorých došlo k zbytočným priet'ahom nečinnosťou okresného súdu v celkovej dĺžke 19 mesiacov. Ústavný súd pri vymedzení celkovej dĺžky zbytočných priet'ahov vzal do úvahy len obdobie nečinnosti okresného súdu, pretože v ďalších už uvedených obdobiach aj účastníci konania a skutková zložitost' prejednávanej veci prispeli k súčasnej dĺžke konania.

V zmysle rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 17/99 ústava nezaručuje účastníkom konania právo na konanie bez akýchkoľvek priet'ahov. Oprávnená osoba (účastník konania) má právo na taký postup štátneho orgánu, ktorý je zbavený zbytočných priet'ahov. Z tohto dôvodu ústavný súd v konaní namietajúcom porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov vždy skúma, ako sa v okolnostiach konkrétneho prípadu rešpektuje účel práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

Predsedička okresného súdu vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 21. mája 2004 uviedla, že vo veci sa koná priebežne a dosiaľ nevznikli priet'ahy v konaní. Vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 28. júla 2004 však predsedníčka okresného súdu uviedla, že sťažnosť vo svojom základe považuje za dôvodnú, pretože zo spisu je zrejmé, že v určitých časových obdobiach dochádzalo v konaní k priet'ahom. Uvedené priet'ahy však neboli zbytočné, ale vyplynuli zo skutkovej obt'ažnosti prejednávanej veci a nadmernej zaťažnosti zákonného sudcu.

Právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa realizuje takým konaním všeobecných súdov, ktoré plynule smeruje k odstráneniu právnej neistoty osoby, ktorá sa obrátila na súd v konkrétnej veci (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 40/97).

Ústavný súd v tejto súvislosti zároveň pripomína, že v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru je ustálený názor, že nadmerné množstvo vecí,

v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezbavuje zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (napr. rozhodnutia sp. zn. III. ÚS 17/02, II. ÚS 120/02). Povahu objektívnych príčin možno priznať právnym udalostiam, ale uplatnenie ústavou zaručeného práva sa nemôže zmariť nenáležitým správaním štátnych orgánov, ktoré v mene štátu zabezpečujú plnenie práv zaručených ústavou (napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 145/02). Podľa právneho názoru ústavného súdu vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 14/00 „Otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní“.

Na základe týchto dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v uvedených obdobiach, tak ako im ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy, a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľov, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. V konkrétnych okolnostiach danej veci vidí ústavný súd nemajetkovú ujmu

sťažovateľov v okolnosti, keď ani po siedmich rokoch od doručenia žaloby sťažovateľov okresnému súdu nebolo v danej veci rozhodnuté.

Ústavný súd pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia zároveň vzal do úvahy mimoriadnu skutkovú náročnosť prejednávanej veci, najmä čo sa týka dokazovania týkajúceho sa rozhodného obdobia a vzájomného pôsobenia uvedených objektívnych skutočností, ktoré predĺžili v značnej miere posudzované konanie, čo však rozhodne nie je možné pripísať na ťarchu okresného súdu. Ústavný súd považoval preto za primerané finančné zadosťučinenie sumu 15 000 Sk pre sťažovateľa v 1. rade a sumu 15 000 Sk pre sťažovateľa v 2. rade s prihliadnutím na pretrvávajúcu neistotu, v ktorej sa sťažovatelia nachádzajú.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody. Preto ústavný súd žiadosti sťažovateľov týkajúcej sa primeraného finančného zadosťučinenia vo zvyšnej časti nevyhoviel.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné práva sťažovateľov boli porušené, a teda mali vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom

a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceniteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceniteľná peniazmi. V zmysle § 17 ods. 2 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní alebo obhajobe dvoch alebo viacerých osôb.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby boli realizované v roku 2004, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2003 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 13 602 Sk.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za dva úkony právnej pomoci – prevzatie a príprava veci a podanie vo veci samej 4 534 Sk za každý úkon v zmysle ustanovenia § 16 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. spolu 9 068 Sk, a znížená o 20 % predstavuje sumu 7 254,40 Sk u každého zo sťažovateľov, teda spolu 14 508,80 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. dvakrát 136 Sk u každého zo sťažovateľov, teda spolu 544 Sk.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov 15 053 Sk, ktoré ústavný súd zaviazal uhradiť právnej zástupkyňi sťažovateľov okresný súd.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. septembra 2004